

рів аналітичного та синтетичного обліку, форм фінансової звітності, які будуть використовуватися при формуванні даних управлінського обліку;

- розробити методику обліку та розподілу витрат діяльності;

- визначити систему калькулювання собівартості продукції, робіт, послуг;

- визначитися із методикою оцінки доходів та визначення фінансових результатів;

- розробити систему бюджетів для прогнозування господарської діяльності підприємства; обґрунтувати методику аналізу бюджетних відхилень;

- розробити форми управлінської звітності та методику їх заповнення, визначитися з термінами їх подання.

Основні елементи облікової політики для цілей управлінського обліку подібні до елементів облікової політики, що виділяють при організації фінансового обліку. Відмінність полягає лише у тому, що в управлінському обліку ці елементи розглядають у розрізі центрів відповідальності, а не в масштабах усього суб'єкта господарювання.

УДК 631.162:657.1.014.134:004.78

О.Д. РАДЧЕНКО, *к.е.н., с.н.с.,*

ННЦ "Інститут аграрної економіки" НААН, м. Київ

ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ДЛЯ ЙОГО БЮДЖЕТНОЇ ПІДТРИМКИ

Бюджетна підтримка сільськогосподарського виробництва є частиною інституційних засад державної фінансової підтримки аграрного сектора. Це важлива складова системи фінансового забезпечення розвитку, вагомий важіль впливу на вирішення проблем, пов'язаних із суспільною значущістю сільського господарства.

Відповідно до Закону Про державну підтримку сільського господарства України від 24.06.2004 № 1877-IV передбачено ряд

об'єктів підтримки, а на даний час сформувався певний інструментарій бюджетної підтримки за напрямками: виробничі дотації товаровиробникам; субсидії на придбання ресурсів; кредитування витрат аграрного сектора; стимулювання технічного переоснащення господарств агропромислового сектору; здійснення цінового регулювання аграрного ринку; підтримка окремих форм господарювання на селі; фінансування заходів щодо розвитку соціальної сфери тощо.

Питання бюджетної підтримки досить широко висвітлені в працях відомих вчених-аграрників: О. Бородіної, М. Дем'яненка, А. Діброви, Ю. Лупенка, Н. Танклевської, Л. Тулуша та ін. [1-4]. Вченими досліджено, що механізм бюджетної підтримки розвитку аграрної галузі знаходиться у стані перманентного реформування, оскільки державна підтримка ще не забезпечує належного стимулювання виконання завдань аграрної політики. Але важливою є проблема формування інформації про стан сільського господарства, відповідно до якої вибудовується загальна стратегія державного регулювання та бюджетної підтримки сільського господарства, що вимагає подальшого поглиблення досліджень.

Дослідники проблем фінансового забезпечення розвитку аграрного сектора економіки вказують на те, що економічне зростання в аграрному секторі стало політичним пріоритетом. Щоб ця тенденція не набула подальшого розвитку, необхідний ретельний аналіз фактичного стану економіки сільського господарства.

Хоч на заходи підтримки виробництва спрямовується найбільше коштів, проте, бюджетні програми не пов'язуються з реальними показниками розвитку аграрного виробництва, про що свідчать постійні зміни у виборі об'єктів фінансування та численних редакціях Порядків розподілу коштів на розвиток галузей і видів продукції. Аналіз стану розвитку сільського господарства за результативними показниками діяльності та рівня бюджетного фінансування (табл. 1) свідчить, що в останні роки заходи підтримки не мають комплексного характеру і не справляють суттєвого впливу на ефективність виробництва та формування

сприятливих умов для сталого розвитку аграрної галузі економіки.

Таблиця 1

Результати діяльності аграрних підприємств та рівень їх державної фінансової підтримки у 2008-2011 рр.

Показники	2008	2009	2010	2011
Кількість с.-г. підприємств, од.:	9284	9249	9180	9538
- з них частка прибуткових, %	64,0	63,3	69,3	78,7
Дохід (виручка) від реалізації, млн. грн.	52615,8	65851,6	81165,2	96885,0
Прибуток від реалізації, млн. грн.	6304,0	8093,0	14177,6	20239,7
Рентабельність діяльності, загальна, %	13,1	14,4	21,1	26,4
- в т.ч. рослинництва, %	19,5	16,9	26,7	32,3
- в т.ч. тваринництва, %	0,4	5,5	7,8	13,0
Обсяги державної фінансової підтримки, млн. грн.	5749,3	3278,1	4608,1	4039,8
в т.ч. - за рахунок бюджетних дотацій, млн. грн.	3343,8	738,5	1316,0	684,0
- за рахунок ПДВ, млн. грн.	2405,5	2539,6	3292,1	3355,8
Відношення обсягу державної фінансової підтримки до виручки від реалізації, %	10,9	5,0	5,7	4,2

Джерело: Узагальнено за даними Держкомстату України www.ukrstat.gov.ua

З даних таблиці видно, що загалом розвиток сільського господарства характеризується позитивною динамікою, тоді як бюджетне фінансування не відзначається стабільністю. Зокрема, фінансові результати господарювання сільськогосподарських підприємств показують, що частка прибуткових господарств галузі протягом досліджуваного періоду стабільно збільшувалась із 65 до 70 %. Причому, найбільший рівень рентабельності, а відповідно і доходності, сільськогосподарські підприємства одержують в роки, які характеризуються не найбільшими обсягами державної фінансової підтримки. У виручці від реалізації

частка державної підтримки теж нестабільна за роками та стрімко знижується – з майже 11% у 2008 році до 4,2% у 2011 році.

Постає питання – якими критеріями розвитку аграрного виробництва керується державне управління при виборі напрямів бюджетних програм? Наскільки достовірні дані (фінансові і економічні) про стан сільського господарства?

На сьогоднішнім основним джерелом інформації про стан сільського господарства є фінансова та статистична звітність, методологія яких опирається на міжнародні вимоги, зокрема розвиток бухгалтерського обліку здійснюється з орієнтацією на МСФЗ, де урівноважено інтереси користувачів, і немає відмінності в інформаційному забезпеченні держави та інвесторів. Треба зазначити, що принципова відмінність традиційного вітчизняного бухгалтерського обліку від сучасних МСФЗ полягала в обслуговуванні потреб ефективності виробництва, що прямо відповідає завданням державного управління. Тоді як облік за міжнародними стандартами обслуговує потреби управління капіталом і не завжди пов'язаний з оцінкою виробництва. Свідченням цього є галузевий стандарт П(С)БО 30 «Біологічні активи», який передбачає не визначати фактичну собівартість продукції, а оцінювати її за справедливою вартістю – сумою, за якою можна обміняти актив або погасити заборгованість в операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Окрім того, на повноту облікової інформації впливає і той факт, що переважна більшість сільськогосподарських підприємств сплачує фіксований сільськогосподарський податок, а особливості його обчислення не залежать від розміру отриманого прибутку, тому йому не приділяється належна увага органами державного контролю, що теж послаблює інформаційну достовірність звітних даних.

Варто відзначити, що у країнах ЄС бюджетна підтримка розвитку сільського господарства напряму не пов'язується із ефективністю вирощування продукції. Так, в ЄС фермери одержують погектарні прямі платежі, не ув'язані з ефективністю виробництва (така підтримка коливається від 500-600 доларів у

країнах ЄС до 200-300 доларів у США та Канаді), і лише деякі країни продовжують практику виплат, пов'язану із результативністю сільськогосподарської діяльності. Закономірно, що особливості обліку також не впливають на збір інформації про стан сільського господарства.

Але в Україні ефективність механізмів державного управління залежить від повноцінного дослідження процесів у суспільстві та достовірності показників функціонування об'єкту державної підтримки. Тому необхідно формалізувати вимоги до інформації для державного управління розвитком сільського господарства за рядом базових принципів, серед яких:

1. Повнота інформаційного забезпечення. Реалізація зазначеного принципу вимагає створення такої системи обліку, статистики, різних рівнів моніторингу сільськогосподарської діяльності, у якій комплексно вирішуються питання інформаційного забезпечення користувачів даних на різних рівнях державного управління. При цьому, система повинна бути організована таким чином, щоб дані були деталізовані настільки, аби без додаткових трансформацій формувати інформаційну основу для прийняття управлінських рішень. Тут має бути реалізована вимога стандартизації, уніфікації ефективності, що полягає в необхідності застосування типових уніфікованих і стандартизованих елементів функціонування збору інформації. Важливо також досягти і раціонального співвідношення між витратами на створення інформації і цільовим ефектом, одержаним при її функціонуванні.

2. Достовірність даних. Нині існує проблема зіставності та достовірності макроекономічних облікових та статистичних даних. За різними формами звітності майже неможливо здійснити аналіз – оскільки наявна варіативність у виборі форм обліку, застосування кожним підприємством власної облікової політики, різних форм статистичного спостереження для звичайних та малих і фермерських господарств. Необхідно узгодити між собою форми статистичного спостереження і річної звітності сільськогосподарських підприємств, уменшити варіативність вибору, застосовуючи наприклад лише повну та скорочену форми,

але охопивши таким спостереженням максимальну кількість сільськогосподарських товаровиробників, у тому числі і особистих селянських господарств, частка яких у виробництві валової продукції досить вагома.

3. Інформаційне відокремлення даних для забезпечення потреб різних користувачів інформації. Необхідна об'єктивність розподілу потоків облікової інформації для потреб різних користувачів, оскільки їх інформаційні потреби відрізняються. Цей принцип дає змогу розглядати досліджуваний об'єкт як одне ціле; виявляти на цій підставі різноманітні типи зв'язків між структурними елементами, які забезпечують цілісність системи; установлювати напрямок виробничо-господарської діяльності системи і здійснювані нею конкретні функції. Підхід передбачає проведення двохаспектного аналізу «макро- і мікропідходів». Відповідно до методичних рекомендацій [6], організовуючи проведення оцінки ефективності бюджетних програм, головний розпорядник самостійно визначає: обсяг і структуру інформації, на базі якої здійснюватиметься оцінка ефективності бюджетних програм, виходячи із особливостей своєї діяльності, мети та завдань кожної бюджетної програми; джерела отримання інформації; порядок та періодичність збору інформації, технологію обробки та аналізу отриманої інформації.

4. Організаційне відокремлення даних. Потреба організаційного відокремлення у значній мірі визначає проблеми інформаційного забезпечення процесу управління. На практиці нехтування цим принципом призводить до змішування даних про об'єкти; знижує юридичну доказовість даних. Це необхідно для забезпечення здатності взаємодії різних видів, рівнів управління у процесі їх спільного функціонування. Реалізація цього принципу дає змогу забезпечити нормальне функціонування економічних об'єктів, підвищить ефективність управління народним господарством та його окремими ланками. Відповідно, за результатами оцінки ефективності бюджетних програм головні розпорядники у межах своїх повноважень вживають заходів щодо підвищення ефективності бюджетних витрат [6].

Таким чином, інформація як сукупність даних і знань характеризує рівень організаційного розвитку системи управління і є її стрижневим елементом. Наскільки ефективні процеси збирання, накопичення, зберігання, пошуку, передавання та методів опрацювання інформації, настільки дієва й уся система управління у цілому.

Для ефективної політики державного управління розвитком сільського господарства в умовах інформаційного суспільства [5] необхідним є якомога ширше вивчення всієї інформації, з якою стикається галузь в процесі своєї діяльності.

Оскільки оцінка ефективності бюджетних програм передбачає заходи з моніторингу, аналізу та контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів [6], а для неї можуть використовуватись офіційна державна статистична, фінансова та інша звітність, дані, бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, інформація про результати контрольних заходів, проведених контрольно-ревізійним підрозділом розпорядника бюджетних коштів тощо – всі ці складові мають бути упорядковані до єдиних вимог потреб державного управління.

Список використаних джерел

1. Гайдуцький П.І. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз / П.І. Гайдуцький, В.М. Жук // Економіка України. – 2012. - № 12.- С. 72-82.
2. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК: монографія / [Дем'яненко М.Я., Саблук П.Т., Скупий В.М. та ін.]; за ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 372 с.
3. Дітковська М.Ю. Формування та розвиток інформаційних систем в державному управлінні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=49>.
4. Тулуш Л.Д. Стратегічні напрями бюджетного регулювання розвитку агропромислового виробництва в Україні / Л.Д. Тулуш, О.Д. Радченко // Економіка АПК. - 2012. - № 10. - С. 81-90.
5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: Закон України від 9 січня 2007 р. № 537-V [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм: наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.2840.0>.

УДК 65.011.56:004

Н.М. РИМАРЧУК, студент,
Луцький національний технічний університет

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Стати лідером на ринку, підвищити ефективність роботи персоналу, створити оптимальну структуру управління – це першочергові завдання керівника підприємства.

Для потреб управління підприємством бухгалтерський облік повинен надавати повну та своєчасну інформацію, що потребує його належної організації. Відповідно це зумовлює широке застосування бухгалтерських пакетів і програм, завдяки впровадженню яких підвищується оперативність обробки даних і вірогідність ділової інформації, приймаються об'єктивніші фінансові й управлінські рішення. Проте сьогодні ще далеко не всі підприємства, установи та організації автоматизували виконання завдань, пов'язаних зі специфікою їх діяльності, управлінням персоналом. Наявність цих та інших питань зумовлює актуальність теми дослідження.

Проблеми формування і використання обліково-аналітичної інформації в управлінні підприємством розглянуто в працях як вітчизняних, так і зарубіжних економістів, зокрема: І.О. Белебехи, Ф.Ф. Бутинця, Р. Вандер Віла, І.І. Каракоза, А.Н. Кашаєва, Т.М. Ковальчук, М.С. Пушкаря, О.Х. Румак, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.В. Сопка, М.Г. Чумаченка та інших вчених.

Завдання автоматизації полягає у підвищенні результатів фінансово-господарської діяльності підприємства на базі оперативного отримання якісної, своєчасної інформації, яка є основою для прийняття управлінських рішень. Автоматизація бухгалтер-